

УДК 371.3

Савлюк С.В.

Харківська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 11 з поглибленим вивченням окремих предметів

Інноваційні технології навчання в шкільній компоненті

Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, уміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Життя доводить, що в складних умовах, які постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування і використання нового (нових ідей, задумів, нових підходів та рішень). У наш час перед системою освіти постають принципово нові вимоги. Перш за все, це формування творчої особистості, здатної не просто засвоїти найвищі науки і технологічні досягнення, а й самоудосконалюватись, розвиваючи їх.

Інноваційність – ознака сучасності. Бо саме через інновації в освіті можливі реформи. Які ж причини спонукали до реформування освітньої галузі? Насамперед, такі:

- виник розрив між системою освіти і новими умовами життя;
- традиційна школа, орієнтована на знання, уміння і навички, не встигає за темпами їх нарощування;
- сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні її випускникам для самовизначення у майбутньому;
- традиційна система освіти породила невміння і небажання дітей вчитися, самостійно здобувати знання;
- сучасна школа не розвиває життєві компетентності, не формує соціальну мобільність, здатність до змін.

Слово *інновація* має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У значенні продукту діяльності визначимо *інновацію* як оригінальні, новаторські способи та прийоми педагогічних дій і засоби. Педагогічні інновації розроблені авторами у вигляді *педагогічних інноваційних технологій* – це якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, яка

приносить суттєві зміни у результат педагогічного процесу.

Аналіз інноваційної діяльності показує, що в практиці в основному впроваджуються *технології*, серед яких можна виділити такі *найбільш поширені*: технологія розвивального навчання, особистісно орієнтоване навчання, ігрові технології, інформаційні технології, проєктні технології, інтерактивні технології тощо.

Школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною як до нових реалій і тенденцій суспільного розвитку, так і до нововведень у сфері змісту, форм і методів навчання та виховання. Відповідно інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного вчителя, кожного педагогічного колективу.

Головною рушійною силою інноваційної діяльності є вчитель, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним і під час впровадження, і поширення нововведень. Він має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень навчально-виховного процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності – *інноваційний потенціал* кожного педагога зокрема і педагогічного колективу в цілому.

Інноваційний потенціал педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, який виявляє готовність вдосконалити педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність (Д.С. Мазоха, Н.І. Опанасенко).

Наявність інноваційного потенціалу педагога визначають наступні чинники: творча здатність генерувати нові ідеї; високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів; відкритість особистості педагога новому і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення.

Ідея втілення інноваційних технологій в навчання стала останнім часом предметом інтенсивних теоретичних та практичних досліджень. Її теперішній етап характеризується як емпіричною спрямованістю – розробкою та проведенням учителями інноваційних уроків різних профілів, так і теоретичною – створенням та вдосконаленням інноваційних та інтегрованих курсів, у ряді випадків, які поєднують численні предмети, вивчення яких передбачено навчальними планами. Інноваційні тех-

нології дають можливість, з одного боку, показати учням «світ у цілому», подолавши дисциплінарну розрізненість наукового знання, а з іншого – звільнений за рахунок цього навчальний час використовувати для повноцінного здійснення профільної диференціації у навчанні.

Але слід підкреслити, що ніщо, навіть найдосконаліша комп'ютерна навчальна програма не замінить вчителя. Тільки він повною мірою може керувати навчально-пізнавальною діяльністю учнів, залишаючись центральною фігурою навчально-виховного процесу.

Яким же повинен бути сучасний педагог?

Сьогодення вимагає від педагогів знань тенденцій інноваційних змін в системі сучасної освіти, відмінностей традиційної, розвивальної та особистісно орієнтованої систем освіти; розуміння суті педагогічних технологій, знання інтерактивних форм та методів навчання, критеріїв технологічності; оволодіння технологіями проектування, діагностування, створення оптимальної авторської методичної системи; розвинутих дидактичних рефлексивних, діагностичних умінь; вміння аналізувати й оцінювати свій індивідуальний стиль.

Як же залучити вчителя до інноваційної діяльності? Включення педагога в інноваційну діяльність може бути наслідком дії різноманітних чинників. Часто до неї спонукає їх невдоволеність методиками, результатами особистої праці, освоєння нових знань, особливо у суміжних сферах, осмислення і якісно нове бачення особистої життєвої місії, іноді – творче осяяння, яке, як правило, є результатом тривалого пошуку й аналізу здобутого на цьому шляху. Певною мірою ефективний і зовнішній організаційний вплив, тобто цілеспрямоване використання різноманітних форм залучення педагога до інноваційної діяльності.

Набутий нами досвід використання інноваційних технологій у процесі навчально-виховної роботи і аналіз отриманих результатів дозволяє говорити про їх ефективність. *Наша школа – інноваційний заклад освіти* – тобто навчальний загальноосвітній заклад, у якому педагогічний та учнівський колективи експериментують, апробують чи впроваджують нові педагогічні ідеї, теорії, технології. Інноваційна діяльність школи спрямована на формування особистості учня, яка може самореалізуватися в сучасному суспільстві, на основі зростання професіоналізму вчителя у світлі застосування інноваційних технологій навчання.

У практику роботи Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 11 активно впроваджуються найсучасніші педагогічні технології, інноваційні науково-педагогічні проекти, зокрема «Інтелект України» – Всеукраїнський експеримент. Використання інноваційних технологій у

процесі вивчення різних предметів у школі дає змогу покращити зміст навчання, вдосконалити методи і форми навчання, активізувати навчання, індивідуалізувати навчання.

У навчальному закладі працює творча група педагогів щодо виявлення та розвитку соціальної обдарованості. Виявлені здібності дітей розвиваються шляхом залучення учнів до участі у різноманітних заходах, основними завданнями яких є:

- організація психолого-педагогічного супроводу дітей з яскраво вираженими здібностями до окремих предметів та видів діяльності;
- залучення здібних та обдарованих дітей до науково-дослідницької, пошукової роботи, до участі у конкурсах, проєктах, олімпіадах, турнірах різних рівнів, інтелектуальних змаганнях, до роботи у малих академіях наук (МАН);
- розробка програм для організації індивідуальної роботи з обдарованими учнями, програм спецкурсів, факультативів тощо;
- забезпечення співпраці з територіальним відділенням МАН, вищими навчальними закладами;
- впровадження матеріального заохочення обдарованих дітей та вчителів тощо.

Як один із результатів ефективності інноваційної діяльності школи – перемоги учнів школи у проєктах міжнародного, всеукраїнського, регіонального рівнів.

Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей.

Перед кожним із нас два шляхи: жити минулими заслугами, закриваючи очі на кардинальні зміни у світі, прирікаючи своїх учнів (і власних дітей) на життєвий неуспіх, або пробувати щось змінити у своєму ставленні до новітніх освітніх технологій. Гарно про це сказав І. Підласий: «Можна бездумно тужити за втраченими ідеалами, скаржитись на падіння духовності та вихованості, втрату людяності й моральності, загалом на життя і зовсім незвичну школу, але хід подій вже не повернути. Погрожувати поїздові, що стрімко віддаляється від перону, дозволено лише дітям».

Отже, інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення навчальних закладів, чинником розвитку освітніх систем. Її результат визначають структурні та змістові зміни в роботі закладу, освітньої системи, а за певних умов – створення якісно нової педагогічної практики – авторського закладу чи радикального реформування усієї освітньої системи.